

Serghei Coloșenco

BÂRLADUL

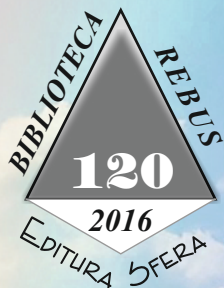
ISTORIE ȘI CULTURĂ

Teatrul „Victor Ion Popa”

Muzeul „Vasile Pârvan”

Pavilionul „Marcel Guguianu”

Centrul Cultural „Mihai Eminescu“

Liceul „Mihai Eminescu“

Primăria

*Colegiul Național
„Gheorghe Roșca Codreanu“*

*Biblioteca
„Stroe S. Belloescu“*

CUVÂNT ÎNAINTE

Cu siguranță, nu sunt nici prima, nici singura persoană care descoperă mereu, cu uimire și mândrie, secvențe minunate din viața spirituală a Bârladului de odinioară și de astăzi.

Binecuvântat de Dumnezeu, acest mic oraș de provincie (dar ce surprize poate produce Provincia!), a dat țării nume mari, personalități culturale, politice, științifice care au contribuit în mod esențial la progresul național: Alexandru Ioan Cuza, Victor Ion Popa, Alexandru Vlahuță, N.N. Tonitza, Ștefan Procopiu, Marcel Guguianu, George Tutoveanu, Cezar Ivănescu și mulți alții.

Sigur că acest aspect nu putea să-i scape inepuizabilului rebusist Serghei Coloșenco, bolnav și el de „bârlădenită acută”, și care oferă celor interesați câteva personalități de marcă prezentați în careuri de cuvinte încrucișate și enigmatică.

Structurat inteligent, rezultat în urma unei documentări pasionate, volumul oferă definiții bogate în informații, încât se transformă într-o inedită „istorie” a Bârladului.

Cine dorește să se informeze, să iasă din obișnuit, este invitat să-și ia radiera și creionul și să se aplece asupra „Personalităților bârlădene”. Succes!

Ritta Mintiade

ALEXANDRU IOAN CUZA

(1820 - 1873)

Orizontal: 1) Localitate în Țara de Jos a Moldovei, unde, la 20 martie 1820, s-a născut Alexandru Ioan Cuza. Sursele care atestă locul și data nașterii le datorăm istoricilor A. D. Xenopol, T.W. Riker, C.C. Giurescu, Dumitru Ivănescu ș.a.; monumentul funerar așezat de Doamna Elena Cuza pe fostul mormânt de la Ruginoasa; Almanahul de la Gotha, unde au fost trimise informațiile privind biografia domnitorului; certificatul de deces, întocmit de oficialitățile din Heidelberg; cererea adresată Secretariatului de Stat al Moldovei de către A.I. Cuza, la 16 mai 1854, prin care solicită eliberarea pașapoartelor necesare deplasării la Karlsbad – Primarul din Tohanii Buzăului, cel care-i mulțumește domnitorului pentru atitudinea luată față de Poartă: „...**iacă adevăratul domn al României, iacă cum sprijină drepturile țării...**”

(Panait). 2) Satul din județul Iași, unde se află Palatul neogotic construit în 1811 de vistiernicul Săndulache Sturza, după planurile unor meșteri străini și cumpărat de Alexandru Ioan Cuza în 1862. Pe lângă castel (parter + etaj) a fost ridicată o biserică și o clopotniță. Curtea, înconjurată cu ziduri ornamentate, adăpostește parcul apreciat prin frumusețea și varietatea plantelor. În apropiere, pârâul îndiguit a format un iaz, înconjurat cu sălcii pletoase. Lângă biserică au fost înmormântați Alexandru Ioan Cuza, la 29 mai 1873, și cei doi fii ai săi, Dimitrie, la 21 octombrie 1888, și Alexandru, în 1889. 3) Radu Ichim – Codul juridic din 4/16 decembrie 1864, alcătuit pe temeiul Codului napoleonean, utilizat fiind și cel civil italian, cuprinde și unele prevederi ale vechiului drept românesc, dar și unele dispoziții progresiste; împreună cu acest cod a fost promulgat și codul penal – Muzeografă ieșeană, autoarea volumului „Contribuții la o bibliografie Alexandru Ioan Cuza”, Editura „Junimea”, Iași (2005) și al articolului „Titu Maiorescu despre Cuza”, „Cronica”, Iași (Virginia). 4) A opri trecerea – A se descuraja (înv.) – International Development Association (siglă). 5) Măsură veche, împrumutată de la turci, variind de la o regiune la alta, intrată în folclor ca fiind a lui Cuza; în timpul domniei acestuia, măsura a fost egală pretutindeni – Documentele care se referă la Alexandru Ioan Cuza și la activitatea sa de „locotenent șef al Oastei”: „la 2 noiembrie 1858, în baza dispozițiilor sale către șefii de unități militare, granițele Moldovei sunt ocupate de trupe regulate spre a se înlătura orice surpriză neplăcută din exterior, acum când se apropiau alegerile pentru Adunarea Electivă”, apud Dumitru Ivănescu – Folosință. 6) Satul situat pe direcția Vaslui-Iași, unde, pe moșia lui Iordache Rosetti, postelnicul, la

conacul ridicat pe un deal, a copilărit Elena, fiica, viitoarea soție a lui Alexandru Ioan Cuza, și unde acesta a poposit în nenumărate rânduri. În curtea conacului se află cavoul familiei Rosetti – Clasic al penelului, cel care considera pictura drept „mobilul cel mai puternic al înălțării cugetului și al dezvoltării simțămintelor de mărire și naționalitate”, autorul pânzelor „Votul de la 24 ianuarie”, „Hora Unirii de la Craiova” ș.a. (Theodor; 1831-1891). 7) Muzician român (1878-1927) – Armele de artilerie comandate la Paris (2/14 martie 1864) de ministrul de război lui Alexis Godillot, furnizorul armatei române, să le expedieze împreună cu obuzele cu fuze. În comandă mai erau și „o mie două sute de cutii de mitralie, calibru patru, douăzeci de mii de astuzurșuri” (sg.) – Luna anului 1864, când domnitorul dizolvă, la 2/14, Adunarea, mesajul fiind citit de Mihail Kogălniceanu. În Proclamația pentru țară supune la votul populației proiectul de statut. 8) Sufix românesc cu sens de „calitate” – Istoricul ce a publicat în 1909, la Bacău, lucrarea „Domnia marelui domnitor român Alexandru Ioan I. Cuza”, în care admirația totală față de domnul Unirii este nota dominantă (Mina) – Erou central! 9) Locul sigiliului (abr.) – Cui turtit – Poet rus (Serghei; 1895-1925). 10) Iancu Alecsandri – Alexandru Sihleanu – Localitate în Australia. 11) Scriitorul român, autorul „romanului popular” intitulat „Cuza Vodă”, apărut în 1928 (Vasile; 1871-1931) – Preotul Ioan, cel care în articolul „Preoțimea și detronarea lui Cuza”, apărut în „Mitropolia Olteniei” (1966), relevă faptul că și după detronare, unii preoți de țară pomeneau la slujbe numele fostului domn și nu pe acela al lui Carol I (C.C. Giurescu) – Codul aeroportului Galapagos (Ecuador). 12) Istoric român, autoarea titlurilor „Colonelul Alexandru Cuza, domn al Moldovei” (1969) și „Vasile Alecsandri susține alegerea domnului Unirii” (1982), apărute în revista „Magazin istoric” (Maria) – Haină bărbătească de ceremonie, de culoare neagră, scurtă în față și terminată la spate cu două cozi lungi și înguste. 13) Mama lui Alexandru Ioan Cuza, născută Cozadini, într-o familie greco-italiană. Același nume l-a purtat și o soră a viitorului domnitor – Alt istoric ieșean, cel care publică „95 de ani de la moartea lui Al. I. Cuza”, în 1968, „Alexandru Ioan Cuza, omul, domnitorul”, „Cuza Vodă față de

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												

lupta popoarelor pentru emancipare națională” și „Înnoirea structurii social-economice a României în anii domniei lui Cuza Vodă”, toate trei în 1973 (Leonid; 1931-1998).

Vertical: 1) Localitate din ținutul Fălciului, unde, în aprilie 1784, s-a născut Ioan Cuza, fiul lui Neculai Cuza (1755-1806) și Nastastiei, născută Adam. Tatăl viitorului domn mai avea proprietăți și la Deleni, în același ținut, și casă în târgul Bârlad – Autorul tomului „Istoria Unirii românilor”, din 1937, în care Al.I. Cuza apare între paginile 263-272, iar în 1946 publică „Problema transilvană în timpul lui Cuza și Carol I” (Ioan; 1880-1967). 2) Grecul Andreos, cel care, împreună cu G. Callivolás, Gheorghios Eftimiu și Teodoros M., a înaintat domnitorului o petiție în care se exprima nemulțumirea față de Legea agrară din 1864 – Organizația Națiunilor Unite (siglă). 3) Radu Rosetti – Membru activ al Comitetului Unional din Iași, susținător al lui Alexandru Ioan Cuza, evocat în ziarul italian „Il mondo litterario”, în numărul din 6 martie 1858, autor fiind filoromânul Vegezzi-Ruscala, apud C.C. Giurescu (Dimitrie) – Localitate în insula filipineză Mindanao. 4) Publicist bârlădean, autorul articolului „Domnitorul Alexandru Ioan Cuza, personaj literar”, inclus în volumul antologic „Posteritatea lui Alexandru Ioan Cuza”, Editura „Sfera”, Bârlad, 2008 (Mihai) – Fiica postelnicului Iordache Rosetti și a Ecaterinei Sturza, născută la 17 iunie 1825, la Iași, căsătorită la 30 aprilie 1844 cu Alexandru Ioan Cuza, devenind la 24 ianuarie 1859 Prima Doamnă a României. A copilărit la Solești (Vaslui) și a locuit la Galați, la Iași, la Ruginoasa (Iași), la București. L-a urmat pe soț la Paris, Viena, Ems (Germania), Cernăuți. După moartea acestuia, s-a stabilit la Piatra Neamț, unde a trăit modest și discret, plecând la cele veșnice la 3 aprilie 1909, fiind înhumată la Solești, alături de părinți – Nicolae Tonitza. 5) Funcția de comandant al pedestrilor însărcinați cu paza orașului Galați, pe care Alexandru Ioan Cuza a primit-o prin decret domnesc la 10 decembrie 1843 (pl.) – În felul acesta – Piesă de harnașament (var.). 6) Desfacere legală a unei căsătorii, care, prin codul civil legiferat la 4/16 decembrie 1864, a fost instituit civil, în locul celui religios – Proprietarul unei moșii. 7) Unul din protejații lui Carol Davila, înscris la Facultatea de medicină din Paris, purtând titlul de „elev medic militar”, a adus în țară (la 10 februarie stil nou, 1864) „o scrisoare a agentului nostru din capitala Franței și mai multe sigilii ce fuseseră comandate”, apud C.C. Giurescu – Bancher și om de afaceri vienez, aromân la origine, invitat de Alexandru Ioan Cuza în anul 1865, „să participe, cu capitalul său, la opera de înzestrare a țării cu drumuri, căi ferate, bancă de emisiune și instituții de credit”. 8) A înfrumusețat o situație – Codul aeroportului Quvea (Noua Caledonie) – Grup central! 9) Alexandru Adam – Unul dintre istoriografuli ieșeni ai lui Al. I. Cuza, autorul volumului „Alexandru Ioan Cuza în conștiința posterității”, Editura „Junimea”, Iași, 2001 (Dumitru; 1939-2011). 10) Literă chirilică – Eliza Marghiloman – Acestui prozator român i-a apărut în 1983 „Romanul nopții de februarie. Plângerea domnului Alexandru” (Corneliu) – Florin Olteanu. 11) Orașul moldovean de care este legat Alexandru Ioan Cuza. Aici a locuit un timp și a cunoscut-o pe Elena Rosetti, viitoarea soție, în casa Didiței Mavrocordat; aici se căsătorește; la 29 martie 1848 s-a aflat la hotelul „Petersburg” și a semnat „Petiția proclamatiune a boierilor și notabililor Moldovei”, cu cele 35 de puncte; în sala

„Elefant” de la Cabinetul de științe naturale este propus ca domn de către N. Pisoschi, la 3 ianuarie 1859, iar la 10 ianuarie Vasile Alecsandri face cunoscut secretarului de stat al Țării Românești alegerea domnului în persoana colonelului Cuza, sub numele de Alexandru Ioan I „cu mila lui Dumnezeu și voința națională, domn al Moldovei”; în fosta reședință a lui Cuza Vodă s-a inaugurat în 1959 „Muzeul Unirii” – Alexandru Moruzi – Om politic, diplomat și scriitor român, militant pentru Unirea Principatelor, agent diplomatic al României la Constantinopol, un apropiat al lui Alexandru Ioan Cuza, a susținut politica reformatoare a acestuia. Într-o scrisoare adresată lui Arthur Baligot de Beyne, șeful cancelariei domnești, datată 10/22 august 1862, îl descrie pe domnitor: „Nici inteligența, nici cunoștințele nu-i lipsesc; a fost bun judecător și bun administrator, cunoaște acestea perfect, așa încât ar putea lumina sub acest raport pe orice ministru” (Costache; 1812 -1896). 12) Organul legislativ al tânărului stat român, ales pe baza „stipulațiilor electorale”, anexate Convenției. În urma ședinței din 24 ianuarie 1859 a fost ales ca domn al României Alexandru Ioan Cuza, „cu larg ecou pe toată întinderea pământului românesc, de o parte și de alta a Carpaților” (pl.) – Punctul adunare corespondență (abr.). 13) Fostul coleg al lui Al.I. Cuza la pensionul francez al lui Victor Cuénim (Cunin), la Iași, alături de Mihalache Kogălniceanu, Vasile Alecsandri, Matei Millo și verii săi primari Nicolae, Ioan și Panaite Docan, ajuns ministru de finanțe (1860), prefect de poliție la Iași, în 1863 (Eugen) – Ziarist, poet și om politic, care în gazeta „Dâmbovițeană”, nr. 66, din 15 iunie 1860 publică articolul „Misiunea domnitorului Alexandru Ioan I” (Radu; 1832-1873).

Dicționar: OCEI, ETE, CUE, GPS, IPIL, UVE, PSI.

GEOGRAFICĂ

(Rebo eliptic anagramat:
4 + 3 + (3) = 9)

COLABORATOR APROPIAT

(Rebo eliptic anagramat:
(6) + 5 = 10)

COPERTĂ LITERARĂ

(3, 3, 5, 2, 6)

Titlul unei proze de Ion Creangă, scrisă la Iași, 4 mai 1880 și publicată în „Albumul macedo-român”, București, 1880; retipărită în „Convorbiri literare”, 1885, nr. 11, 1 febr.

VICTOR ION POPA

(1895 - 1946)

Orizontal: 1) Orașul din Moldova situat pe valea râului cu același nume, unde s-a născut la 19 iulie 1895 Victor Ion Popa, originar din satul Dodești; orașul a fost evocat în multe dintre nuvelele, romanele și piesele sale de teatru; a legat prietenii literare cu Al. Vlahuță, G. Tutoveanu, V. Voiculescu și cu alți membri ai „Academiei” – Cognomenul actorului Grigore Vasiliu cu care a colaborat Victor Ion Popa la „Teatrul Național” din Cernăuți în perioada 1928-1929, când a fost director și regizor, împreună cu Jules Cazaban, Nicolae Sireteanu, Laurențiu Mărgineanu, Getta Kernbach-Popa (soția) ș.a. 2) În caricatura publicată de Victor Ion Popa în „Omul liber”, 2 mai 1918, apar acești viteji care pleacă pe front și se întorc cerșetori invalizi, pentru că, în fond, au apărut setea de câștig a unora (sg.) – Satul de lângă Bârlad, unde, în fața crâșmei lui Jugănarul „uriașul ședea acolo, înfipt în pământ, ca un mal”, din romanul „Velerim și Veler Doamne”. 3) Elena Popa – Actorul bârlădean care a semnat decorurile și costumele pentru spectacolul „Mușcata din fereastră”, la premiera din 07. 02. 1969 (Virgil) – Soldatul Goldenberg „ca om mai subțire a scos doi cârnați întregi de salam de Sibiu și s-a învoit cu Cristea” să se prefacă în timpul „armistițiului pentru îngroparea câtorva morți dintre linii” că mănâncă, păcălindu-i pe nemți, din romanul „Floare de oțel”, apărut în 1930 ca un jurnal de front, la baza căruia stă propria experiență a autorului. 4) Cerșetorul din mahalaua Podeni, un cartier al Bârladului, „care cerșește pe Podul Pescăriei”, în apropierea prăvăliilor lui Take, Ianke și Cadîr, din comedia pusă în scenă în 1932 la Teatrul Ventura din București – A se ivi (pop.) – În acest loc (var.). 5) În felul acesta (pop.) – Preotul din Matca (Tecuci), tatăl lui Mitrică din nuvela „Spre stea au călătorit”, inclusă în volumul „Povestiri cu prunci și cu moșnegi”, apărut în 1936, care-l așteaptă pe copil să vină de Crăciun acasă, de la Tecuci, unde era elev gimnazist. 6) Ioan Alexandru – La hotar! – Tiberiu Brăescu – Cap de rechin! 7) Volumul de nuvele apărut în 1942 „scrieri care surprind, cu mijloace simple, dar expresive, ceva din corupția micii burghezii și a aparatului birocratic burghez” (C. Parfene) – Arendașul moșier Zamfir, tatăl lui Radu, un copil „bun, vrednic, neam ales, suflet frumos”, care o iubește pe Olguța și vrea să se însoare cu ea, din piesa „Mușcata din fereastră”. Premiera a avut loc în seara zilei de 4 octombrie 1929, în regia lui Paul Gusty, la „Teatrul Național” din București (Sala Studio). 8) Rodica Negrea – Miazănoapte – La elice! 9) Drama „aspirației integrării în cuplul erotic” (C. Parfene), a cărei heroină, Carmen, realizează că visul de fericire este

amenințat, devenind obiectivul unui târg: pusă în fața evidenței, eroina se sinucide – Orașul Iași, în piesele lui Vasile Alecsandri. 10) Andrei Raicu – Mecanicul „dintr-un atelier de reparat avioane”, tatăl lui Spiru Corciiovă, din romanul „Sfârlează cu Fofează”, apărut în 1936 – Arbore melifer. 11) Fluviul din Egipt, pe care Puiu Balș l-a văzut și unde a întâlnit un împlânzitor de șerpi, în piesa „Apă vie”, reprezentată de Teatrul „Regina Maria” la începutul stagiunii 1938-1939, în regia autorului – Profesorul de franceză din Tecuci (Stoica), prezent la sărbătorirea celor treizeci de ani de la absolvire, la care a participat și bătrânul lui dascăl de latină, August Robu, din nuvela „Tăchiță Cantemir” – Sfârșitul premiei! 12) Valoros regizor de teatru din București, despre care Victor Ion Popa a scris: „El știe că făptura omenească se perfecționează prin ea însăși și pe actor îl vaccinează cu ser din inima lui”. Împreună cu el, Victor Ion Popa a pus în scenă piesa „Ciuta” la Teatrul Național din Capitală, prezentată în premieră în seara zilei de 13 septembrie 1922 (Vasile; 1882-1948) – Tatăl lui Toader Mândruță din Viltotești „sătuc cocoțat pe spinarea Huidiumanului”, om gospodăr, tăcut, mereu supărat pe fiul său că-i cu capul în nori, gratulându-l drept „hăbăuc”, când îl vede mereu meșterind la avion, din romanul „Sfârlează cu Fofează”. 13) Boierul din nuvela „Pașa cu trei tuiuri”, care poruncește slugilor să o bată pe Ileana „cu frânghia udă și cu vergi, până ce-a tăsnit sângele peste tot trupul ei”, inclusă în volumul „Bătaia” – Fata lui Țigău, „voinică cât un munte, de nu-și găsisse flăcău pe seamă zece sate împrejur”, de la care Manlache Pleșa ia un cățel să-l crească, numindu-l Firicel, din romanul „Velerim și Veler Doamne”.

Vertical: 1) Editura bucureșteană care tipărește în anul 1946 volumul postum de versuri „Cântecele mele...”, cu un editorial și un portret inedit al lui Victor Ion Popa – Funcționarul de la prefectură, cel care vorbește în pilde și dorește un „acord familiar”, se sfădește tot timpul cu familia sa numeroasă (Cleopatra, soția, Decebal, Hanibal și Mesalina, copiii) dacă trebuie sau nu să meargă în corpore la cinematograful, din comedia într-un act „Acord familiar”, premiată de Societatea Autorilor Dramatici Români (Ilie). 2) Soția învățătorului Ioan Popa, născută Pavelescu, mama lui

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												

Victor, Nicolae și Virginia – Numele a două personaje feminine din dramaturgia lui Victor Ion Popa: moșiereasa de 50 de ani din piesa „Apă vie”, piesă subintitulată „Răfuială în trei acte” și fosta gazdă de la Galați a lui Grigore din drama în patru acte „Cătușa”. 3) Carte! – Domeniul artistic în care Victor Ion Popa a excelat: autor, actor, regizor, scenograf, critic și pe care l-a considerat „o tribună de educație cetățenească” l-a slujit cu abnegație și devotament, cu „o ardere continuă”, neegalată de nici unul dintre contemporanii săi – Scriitor polonez (1909-1966). 4) Cuvântul de alint (o floare) al Cleopatrei adresat Mesalinei în prima scenă a comediei „Acord familiar”, folosind apoi și alte denumiri botanice: Panseluța, Stânjenel, Gherghina, Crăița și Ghețișoara – Mătușa și tutoarea lui Carmen din drama „Ciuta”, care îi risipește averea fetei în combinație cu Tache Voinea, fiind silită să accepte pretențiile rentierului Costea Moceanu (Ana) – Sorin Hobana. 5) Localitate în Italia – Mioare – Numele a două personaje feminine: eroina din nuvela „Scrisoarea unui mort”, care a venit la sinucigaș ca să-l convingă să renunțe la cumplitul gest, și din piesa „Dudul lui Traian”, prezentată în premieră la Teatrul „Ion Vădulescu” din București, în 1974, jucată și la Bârlad, rolul fiind interpretat de Elena Frunză. 6) Țăranul Miron, „care seamăna coasta, de abia urcă plugul cu șase boi pe cînt”, din nuvela „Disparația lui Max Edelstein” inclusă în volumul „Ghicește-mi în cafea”, apărut în 1936 – Editura pentru Literatură Universală (siglă). 7) Avram, boierul, din nuvela „Dintr-un galben, doi...”, care-i pune pe argați să-i alunge pe Țigani aciuiați la curte – Mamifer acvatic. 8) Materiale neprelucrate – Cornel Regman – Directorul liceului din Bârlad, evocat în nuvela „Ghetetele lui Năstasă” (Cezar). 9) Ion Istrati – Vechilul moșiei coanei Irina, de 65 de ani, este acuzat de aceasta că a furat-o: „am pus grâu mai mult decât Dumitrache și decât Neacșu, iar când închei socotelile, iau pe jumătate cât ei. Cum vrei tu să-mi lămuresc asta?”, din piesa „Apă vie” (Răfuială în trei acte) – Notăție română pentru „duo sesterții” (doi sesterți). 10) „Regulator de vagoane de stație” (abr.) – Ziarul independent de mare tiraj apărut la București între 9 nov. 1934- 19 ian. 1935, director Em. Soare, în care Victor Ion Popa a publicat cronici teatrale: „Teatrul Național: Insula” (19 nov. 1934), „Teatrul vesel: Birlic” (26 nov. 1934), „Premierele din Traista lui Moș Crăciun” (29 dec. 1934) ș.a. la rubrica „Săptămâna teatrală” – Coroană. 11) Lacul de la gura unui râu – Părintele Udriș din „Mușcata din fereastră”, Ițic, tinichigiul, din „Take, Ianke și Cadîr” sau funcționarul de la prefectură, Bocăneț, din comedia într-un act „Acord familiar”, personaje masculine pe care Victor Ion Popa le-a creat cu simpatie – Firicel de floare albastră. 12) „Tinichigiul care s-a lăsat de meserie fiindcă a fost odată idiot și a căzut de pe casă și și-a frânt un ciolan”, aprecierea lui Ianke, despre tatăl lui Ștrul, din comedia „Take, Ianke și Cadîr” – Locul unde era portar Sfântul Petru, în piesa pentru copii scrisă în versuri, „Pufușor și Mustăcioară” – Personaj masculin deghizat din „Vicleimul”. 13) Critic și istoric literar, poet, prozator și dramaturg, care în „Istoria literaturii române de la origini până în prezent” afirmă că „Velerim și Veler Doamne”, cartea lui Victor Ion Popa „e un roman curat epic, aproape polițist” (George; 1899-1965) – Prenume feminin regăsit în opera lui Victor Ion Popa: fiica lui Ianke în comedia „Take, Ianke și Cadîr”, mătușa lui Carmen Anta din drama „Ciuta” și nepoata patronului din piesa „Zece milioane”.

Dicționar: AȘEA, OTA, LIC, EȘI, LEC, AȘEI, IIS.

CEZAR IVĂNESCU

(1941 – 2008)

Orizontal: 1) Numele mamei lui Cezar Ivănescu înainte de căsătoria cu Dumitru Ivănescu, tatăl poetului, tehnician veterinar de profesie, subofițer (1914-1994), botezată Xantipa (1903-1963), casnică, i-a dăruit lui Cezar pe fratele Dumitru, ilustru istoric ieșean (1939-2011) și pe sora Marlena (1946-1998) – Profesor și publicist bârlădean, autorul monumentalei lucrări „Valori spirituale tutovene”, în șase volume, cuprinzând 3555 de pagini și având 480 de personaje, în care l-a inclus la litera **I** pe Cezar Ivănescu, iar la **C** pe subsemnatul. Profesorul ne-a fost dascăl de chimie, iar mie și diriginte, noi făcând parte din clase diferite, la Liceul „Gheorghe Roșca Codreanu” și la „Complexul Școlar”, azi Liceul „Mihai Eminescu”. Profesorul a realizat și alte trei titluri cu personalități vasluiene, fâlcieni (zona Huși) și tecucene (Traian). 2) Din opera acestui filozof și scriitor socotit de poet „gigantul savant român”

Cezar Ivănescu, împreună cu soția sa, Maria, traduc „De la Zamolxis la Genghis-Han”, Editura Științifică și Enciclopedică, București, 1980, cu un cuvânt înainte de acad. Emil Condurachi și „Eseuri. Mitul eternei reînnoarceri. Mituri, vise și mistere”, Editura Științifică, București, 1991, volum reluat în titluri separate și ușor modificate în 1998 și 1999 (Mircea) – Orașul de pe Crișu Repede, sediul Editurii „Cogito”, care i-a tipărit poetului cea dintâi antologie bilingvă „Rod / Seed Time and Harvest”, traducerea engleză fiind semnată de Maria Petrescu-Sârbu, în 1996. Pentru Editura „Aion”, din același oraș, soții Ivănescu traduc „Cugetări”, de Blaise Pascal, text integral, în 1998. 3) „Numitul...”, drama inclusă în „La Baaad” în care, în „Cubul negru sau Descrierea sicriului”, primul tablou, „apare alături de spectrul lui Karl Marx, cel al lui Sigmund Freud, obsesie a psihologiei profunzimilor în modernitate”, cum scria Theodor Codreanu în Prefață la volumul „Cezar Ivănescu. Poeme și proză”, ediție alcătuită de Mircea Coloșenco, lector Sergiu Coloșenco, Editura „Opera Magna”, Iași, 2008 (inițiale ale autorului volumului „Plumb”) – Poet și editor; cel care a fost lectorul / redactorul de carte la „Rod III”, 1975, și „Rod IV”, la Editura „Cartea Românească”, 1977, dedicat soției sale, Mary Ivănescu, și „La Baaad”, 1979 (Florin) – Prefix pentru „nouă”. 4) Dintre prietenii lui Cezar Ivănescu, din perioada școlară, membri ai organizației clandestine „Vulturul negru”, a fost și acesta, devenit publicist și folclorist, socotit filozoful grupului, alături de Octavian Stoica, „incorigibilul boem bucureștean”, Dumitru Hânceanu, Dumitru Grigoraș, Alexandru Tacu ș.a. (Dan) – Subtitlul unei poezii din volumul „Rosarium” (1996) în care iubirea este asociată cu mila: „Ș-Aceea seamănă cu tine / și tu te-nchini și tu la ea / și-Aceea seamănă cu tine, / care mă plângi, și de pe tine / straiul ți-l rupi și mă-ngiugi bine / și numa-n milă pentru mine / ți-i trupul înăscut și-n tine / **bea mila toată**”

dragostea! Altfel spus, erosul este absorbit de **milă**, sentiment care nu mai ține de **ontologie**, ci de **dialogic**, acesta fiind posibil numai în **lumea-ca-lumen**, cum spunea Părintele Stăniloae. 5) Singură – Jocul iubirii și al morții e întâlnit în poemele lui Cezar Ivănescu, multe incluse în volumul „Jeu d'amour”, având chiar un poem cu titlul „Jeu d'amour, Joie d'amour”, în care Moartea este cea care călăuzește drumul într-o călătorie cu obstacole, oscilând între „plăcerea de a fi îndrăgostit și voința de a prelungi dorința la infinit”, ca la acești orientali – Principiu divin, personal, ca un suflu, accesibil prin extaz mistic, descifrându-l în volumul „Sutrel mușeniei” (1994): „e-o bunăcuvîință / în tine, / Ființă, / de-a pururea fă-o să vină / pân' la mine”, sau: „vorbiți cu / altul, / mie mi s-a dat / de Domnul / fericirea, - / n-o pot spune!” 6) Băgate-n nisip! – Suprafețe agricole – Alexandru Andrițoiu. 7) „... vișiniu”, poezia din catrene și distihuri, în care acest patruped „vă bate-n poartă / cu laba lui de preț: de ce vă beliți ochiul / pe gaura cheii? nu e anunțul morții / el e demult în buza fecioarei-copilandru” (nom.) – „L'Union économique belgo-luxembourgeoise” (siglă) – Horia Aramă. 8) Principiu în filozofia materialistă din Grecia antică, având înțelesul de sfârșit al lumii, al existenței, care la Cezar Ivănescu se manifestă sub reflexul abisal al sonorității numelui satului unde a copilărit, într-o margine de țară: Curteni, nu departe de Huși, ca ecou al domniei lui Ștefan cel Mare, unde a găsit un loc de **curte**, înaintea bătăliei de la Podul Înalt (1475) – Unchiul lui Cezar Ivănescu, frate cu tata, poet și germanist, asistent la catedra de germană a prof. univ. dr. Traian Bratu. A colaborat la „Cetatea Moldovei”, „Cuget clar”, „Cuget moldovenesc”. A murit în războiul din est în 1942. Cezar a mai avut doi unchi, Gheorghe, văr primar cu tata, lingvist, profesor universitar la Iași (1912-1987) și pe Cezar, frate cu Gheorghe, profesor de matematică la liceul de la Mănăstirea Dealu și apoi la Târgoviște (?-?). 9) Filozoful de la Păltiniș, cel care în 1980 a fost, se pare, singurul cititor al „Baadului” și „Muzeonului” care a presimțit în Cezar Ivănescu, dincolo de faptul că se afla în fața unui poet excepțional, un „eretic” în raport cu tema morții (Th. Codreanu), amintind și pe alți „eretici”: Cioran, Ionescu, Heidegger, adresându-i următorul îndemn: „Cred că trebuie să ne dăruim acelor zei care au ce face ei cu noi. Moartea se plictisește repede cu zelatorii ei. E grăbită și sumară. Alege zei care ne rabdă așa cum suntem, așa cum ești dumneata, făpturi de sânge, sau: „Timpul dens / și neconstrâns ca o fantomă / care-și impune evidența și dispăre”, fragment dintr-o scrisoare a filozofului adresată poetului și inclusă de acesta în prefața volumului „Alte fragmente din Muzeon”, apărut în 1992 (Constantin) – Poezia din volumul „Rod” în care poetul stând pe „tronul unui ideal de perfecțiune” descrie cum, la nașterea sa, 6 august 1941, sub bombardamente, într-un spital din Bârlad, apărut prin cezariană, mama se zbătea între viață și moarte: „pe-o masă, întinsă, / cumplit suferea, mama mea cea bună” – Lidia Istrate. 10) „Dictionary of Slang and Unconventional” (siglă) – Locul unde fac „larmă sfântă stelele” în „Rosarium” („Eros”) – Tip de mașină de tricotat. 11) Ionel Teodoreanu – „Râu”, în toponimia vietnameză – Morală. 12) Grătar la scocul morii – Horia Zilieru – Meandru al unei ape curgătoare. 13) Poezie din „Jeu d'amour” în care poetul întreabă: „cine-mi a mintește / prima dragoste, / dulce cum e mierea / strânsă-n fagure?”, dând tot el răspunsul în cele nouă strofe din patru versuri – Orașul legat de numele Poetului Nepereche, unde la 15 ianuarie 2000, pe scena Teatrului „Mihai Eminescu” i se decernează lui Cezar Ivănescu Premiul Național de Poezie „Mihai Eminescu”, pe anul 1999. Tot la acea dată i se conferă titlul de „Cetățean de onoare” al municipiului.

Vertical: 1) Redactorul șef al revistei „Anul 2000”, cel care împreună cu Cezar Ivănescu, Dumitru Manea, redactor șef al revistei „Euchronia”, Dumitru Calmuschi, Gheorghe

Șerban și Alexandra Șerban au înființat Societatea Scriitorilor Români, în februarie 1990 (Vasile) – Nevinovăția „Capului din inimă” din poezia „De profundis” („Rod”, 1968) e „fiindcă sunt și sincer și milos”, mărturisește poetul. 2) Țară balcanică vizitată de Cezar Ivănescu în octombrie 1973 unde și-a căutat rădăcinile genealogice la Skodra și la Tirana. Tot în această țară, în 2008, îi apare culegerea de poeme „Loje Dashuri”, în traducerea lui Luan Tocciu. Între 13-15 aprilie, același an, e sărbătorit ca un mare poet, oferindu-i-se Premiul pentru literatură Opera Magna – Așa au fost catalogate de oficialitățile de atunci spectacolele de muzică și poezie susținute de Cezar Ivănescu cu propria orchestră, alcătuită de elevi ai Liceului de Muzică din Pitești, după „tezele din iulie”, fiind marginalizat. Spectacolele conțineau poeme din Pindar, Villon, Lorenzo de Medici, Rutebeuf, Baudelaire, Edgar Allan Poe, Henri de Regnier, Eminescu, Bacovia și cele ale autorului puse pe muzică și cântate de el (sg.). 3) Stau în cuib! – Poet ieșean, redactor-șef al revistei „Dacia literară”, care împreună cu Cezar Ivănescu a realizat, săptămânal, la TVR Iași, între 2006-2007, emisiunea „Aventura cărților”. Revista îi dedică integral lui Cezar Ivănescu numărul 5 din 2008, după trecerea acestuia în neființă, joi, 24 aprilie 2008, ora 18.45. A publicat în antologia „Cezar Ivănescu în amintirile contemporanilor” dialogul intitulat „Don Cezar” avut în 1993 (Lucian) – Nicolae Botezatu. 4) Ființa pe care Cezar Ivănescu a iubit-o cel mai mult, după bunica Zoe, evocată în poezia „Turnul” și căreia îi pune „în șold cerul perfecțiunii” – Nevinovata „a cărei față albă / stă-n fața mea uimită, / pudoarea morții o-nțeleg / moartea nu lasă nici o urmă!”, din poezia cu același titlu. 5) Violentă, brutală (fig.) – Râu în Spania – Gabriela Adameșteanu. 6) Subtitlul unei „Doine”: „de acum mai ușor / decât ceața-s călător, // de acum mai lin, / de acuma nu mai vin”, mărturisește poetul – Pasărea neagră din poemul „Sutra I”, inclusă în volumul

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												

„Sutrela muțeniei”, Editura Princeps, Iași, 1994, cu o prefață de Petru Creția. 7) Poet și pictor, fost discipol al lui Dan Hatmanu, bun prieten cu Cezar Ivănescu, căruia poetul, împreună cu universitarul Ioan Constantinescu, au îngrijit volumul postum „Moarte și renaștere. Supraviețuire”, Iași, Institutul European, 1994, cu un „Memorial” semnat de Cezar Ivănescu și un „Eseu” de Ioan Constantinescu, având ilustrații din lucrările plastice ale acestuia. Asociația Scriitorilor din Iași îi acordă post-mortem Premiul pentru literatură pe anul 1994 (Petru; 1939-1984). 8) Poezie din volumul „Jeu d'amour”: „de lacrimi trupul tău e ud / ești fericită că-ți ascult / plângând îndrăgostit de tine sângele, / plouă în după-amiază mult, / plouă ca-n vremuri de demult” – Puse în turn! – Horia Tecuceanu. 9) Poezia din volumul „Rod III” (1985) în care poetul se adresează acestui personaj mitologic, cu numele prescurtat: „nu-ți poți / dezminți identitatea / și bunătatea / și rodirea-ți sunt / oglinzi ale morții” – Garabet Ibrăileanu – Intrarea... în Bârlad! – Bunica Zoe, dinspre tată, a lui Cezar Ivănescu, transformată în erou liric central al operei sale sub acest nume anagramat, despre care poetul spune în textul introductiv din volumul „La Baaad” (1999): „Ea trăiește și azi într-un sat din Moldova, Curteni. Răzeșii de pe vremuri pretindeau că satul s-ar numi de pe vremea lui Ștefan cel Mare, întrucât, înaintea bătlăiei de la Vâslui, în acel loc, slăvitul domn își desfășurase curtea”. 10) „... de aur”, unul din cele șapte cicluri ale volumului „Muzeon”. Poeme. Editura „Eminescu”, București, 1979, 174 p. – Sulfat natural hidratat de aluminiu și potasiu, folosit la prepararea unor vopsele. 11) A înfia un copil, așa cum au făcut soții Maria și Cezar Ivănescu, trăind o experiență profund creștină, când au luat-o în familia lor „pe fiica prea devreme stinsului din viață, Petru Aruștei”, Clara – „... dramă”, piesa de teatru a lui Cezar Ivănescu cu care a debutat pe scena Teatrului „Al. Davila” din Pitești, în regia lui Radu Boroianu, în anul 1969, pentru care i se acordă Premiul pentru dramaturgie de către revista „Argeș”. Piesa a fost montată „într-un spectacol coupé” cu „Vin soldații”, de Gheorghe Astaloș. 12) Numele luat de sora lui Cezar, Marlena, după căsătorie – Editură din Timișoara care tipărește în anul 1995 ediția „Doina”, considerată de autor ca fiind necenzurată și antologia „Jeu d'amour”, în colecția „liliput”. În anul următor apare volumul „Rosarium” pentru care Cezar Ivănescu primește Premiul special al Salonului de carte din Oradea, ediția 31 octombrie-2 noiembrie 1996. În anul 1997, tot în colecția „liliput” apare „Rod”, o antologie de poeme scrise în vers alb. 13) Centru la Baaad! – Subtitlul a trei „Doine”; în prima poetul scrie „cu negreala de pe suflet” pentru că „zilnic iau și beau otravă, / zilnic beau otrava lor, / mă omoară, știu, dar cu zăbavă, / doamnelor și domnilor!”, în a doua: „eu m-am săturat de voi” (primul vers) și în ultima: „mă-nchid cele patru ziduri, / mă-nchid cele patru porți, / care toate duc la mine, / cum duc morții tot la morți!”

Dicționar: IMIT, NGOI, EGA.

CRONOGRAM

VOLVMVL „ROD” AL POETVLVI CEZAR IVĂNESCV A
APĂRVIT ÎN...
VĂ AJVT ? VĂ SPVN ATĂTA: E FOARTE VȘOR!

ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ

Orizontal: 1) Profesorul universitar care-i invita pe membrii „Academiei bârlădene” la conacul său de la Pochidia, unde-și țineau ședințele literare. Printre cei care l-au vizitat a fost și Nicolae Iorga. Despre viața și activitatea sa Constantin Dimoftache Zeletin a susținut o comunicare în ședința comemorativă a Academiei Române din 24 februarie 1995 evidențiind legătura acestuia cu Societatea culturală „Academia bârlădeană” (Gheorghe) – A publicat în „Bârladul de odinioară și astăzi” evocarea „Un poet al Academiei bârlădene: George Constandache”, în care este reprodusă poezia „Profesorilor mei”. 2) Poet și istoric literar, al treilea secretar al „Academiei bârlădene”, după Virgil Duiculescu și Vasile Damaschin, a scris „Istoricul societății literare Academia Bârlădeană”, republicat în revista Societății, în nr. 19/2005, autor al volumului antologic „Scrieri literare”, apărut sub egida Academiei bârlădene, la Editura „Sfera”, în anul 2000 (G.G.) – Scriitor bucureștean, refugiat împreună cu D. Iov, G.M. Vlădescu ș.a., participant la ședințele „Academiei bârlădene” (Iuliu). 3) Primele documente la dosar! – Coordonatorul celor trei volume „Bârladul odinioară și astăzi”, ofițer, publicist și alintat de mama Zoe, soția lui G. Tutoveanu, Roró, autor de legende versificate, publică în volumul I un medalion dedicat lui G.G. Ursu în care citim că G. Tutoveanu l-a numit „copilul răsfățat al Academiei bârlădene” (Romulus). 4) Membru al „Academiei bârlădene”, colaborator la „Scrișul Nostru” (Constantin) – Petrică Roșca – Colaboratorul revistei „Graiul Nostru” care în numărul 2, din mai 1925, consemnează că în cei 10 ani de la înființarea „Academiei bârlădene” membrii ei au susținut 16 șezători publice în sala „Casei Naționale” și „, au dat două mari festivaluri literare, la Bălți și la Tecuci”(Radu). 5) Pasionatul folclorist de la Fălțiceni, prieten apropiat al lui G. Tutoveanu și Tudor Pamfile, „părintele spiritual” al revistei „Șezătoarea”, legat și el de „Academia bârlădeană” (Artur) – Nicolae Scurtu. 6) Ioan Manta ..., membru al „Academiei bârlădene”, tatăl scriitorului Ion Hobana, cunoscut cu pseudonimul I. Delamisa – Specie literară, poezie cu formă fixă, cultivată de I. Pârvulescu, „Sărbătoarea noastră” („Florile Dalbe”, Anul I, nr. 5, 1 martie 1919), „A înflorit castanul”, de Alexandrina Crăciun Fostini („Graiul nostru”, Anul I, nr. 7-8/1925), „Răbdare”, de A. Mândru („Graiul Nostru”, Anul I, nr. 9-10-11, noiembrie 1925), „Credință”, de George Voevidca („Graiul Nostru”, Anul II, nr. 8-9/1926) ș.a. 7) Aspectul melodic al muzicii – Animal din familia calului. 8) Ovidiu Vișinescu – Profesorul de limba și literatura română și de limba franceză de la Liceul „Codreanu”, în perioada 1918-1919, a frecventat ședințele „Academiei bârlădene”, care se țineau săptămânal (Ion M.) – Sticlă pentru lichide (reg.). 9) Copacul bătrân „Sub care tainic ne-ntâlneam, / Trăznit căzut-a într-o noapte” din poezia „Dragoste”, de Vasile Voiculescu, publicată în „Florile Dalbe”, Anul I, nr. 16-19/1919 – Prefix pentru nou – Poet latin, autor de comedii și satire (sec. I î.Hr.). 10) E împotriva – Pe

lângă soare și fluturi în poezia „În mai”, de Erna Holda, „Graiul Nostru”, Anul I, nr. 2, mai 1925 (sg.). 11) Eroina lui Ștefan Cozma din ciclul lui de „Haiduci” – Poetul „Academiei” prezent în „Florile Dalbe” cu titlurile „La răscruce” (nr. 9), „Romanța liliacului” (nr. 10-11), „Am vorbit cu luna” (nr. 16-19) și „Reverie” (nr. 20-23) 1919 (Constantin).

Vertical: 1) Unul din primii membri ai „Academiei bârlădene” (Emil)... - ... și un altul, colaborator și al revistei „Freamătul”. 2) Membru al „quartetului Academiei”, alături de G. Neșțian, I. Palodă și Sașa Kan-Gieser (Marcel) – Profesorul de limba română de la Liceul „Codreanu”, membru activ al „Academiei”, a susținut în cadrul manifestărilor culturale conferințe și a citit poezii (Leon). 3) Ștefan Simionescu – Gen de ciuperce – Finalul unei schițe! 4) Figură geometrică – Localitate în Spania – Iuliu Nițulescu. 5) Scriitor bucureștean amintit în evocarea „Am trecut și eu pe la Academia bârlădeană”, de Vasile Damaschin (Ion Gr.). 6) Casa Națională „... S. Belloescu”, instituția unde au fost bibliotecari Nicolae Bogescu și George Nedelea și unde aveau loc ședințele Societății – Prefix pentru „semn”. 7) Nicolae alintat – Răsunet (fig.). 8) Lingvist român, autorul medalionului „Profesorul G. Neșțian, trubadurul Academiei bârlădene” (Gheorghe) – Gheorghe Gherghe. 9) Element de compunere cu sensul „comun” – Poetul cu activitate politică și literară în Basarabia, autorul nuvelei „Florile Dalbe”, „Însemnări de Paști” și „Strugurele”, toate apărute în revista „Florile Dalbe” (Dimitrie) – Metalul prețios amintit în poezia „Talismanul”, de Zoe G. Frasin, dedicată fiicei sale, Cordelia G. Tutoveanu. 10) Râu în Albania – Râu descris de Ion Buzdugan în „De sub jug”, 1912-1918. 11) Lidia Cârlan – Epitetul care „trecut din lumea cărților în viața de toate zilele, unde înseamnă nemaîntâmpnat, arată că lumea a început să trăiască în ambianță cărturărească și că miroase a tuș!”, unul din aforismele lui C.D. Zeletin, Președintele de onoare al „Academiei Bârlădene”, inclus în

în volumul „Adagii”, Editura „Athena”, 1999. 12) Luna anului 1919 când au apărut numerele 14-15 ale revistei „Florile Dalbe”, cu poezia „Numai dorul” a lui G. Tutoveanu pe prima pagină – Poeta născută la Bârlad, la 26 august 1888, care cu pseudonimul Sylvia Pan a colaborat la revistele „Academiei” cu „Visare”, „Marea”, „Melancolie”, „Amurg”, „Viscolul” ș.a. (Natalia).

Dicționar: ATTA, UGOL, OSOR, CEN, OSUM.

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											

N. N. TONITZA

(1886 - 1940)

Orizontal: 1) Orașul situat între Colinele Tutovei, pe valea râului cu același nume, unde s-a născut N.N. Tonitza, la 13 aprilie 1886, în familia lui Neculai și Anastasia Toniță, primul dintre cei cinci copii ai micului comerciant – Critic de artă, cel care, în 1945, publică la Editura „Căminul Artei” din București monografia „Tonitza” (Ionel). 2) Pictor român, fost elev al lui N.N. Tonitza la Iași, la „Academia de Arte Frumoase”, fost coleg cu Corneliu Baba, Petre Hârtopeanu, Serafim Bodnariuc ș.a., cel care l-a însoțit pe profesor la Durău, între 1935-1937, când au zugrăvit biserica din apropierea Ceahlăului (Călin) – „Tătăroaica din Balcic”, fata lui Ali Pelivan, înfățișată cu veșminte foarte colorate, din 1931. 3) Tabloul redând o margine de oraș, în care, în fundal, apar case cu acoperișuri de diferite culori, iar în prim plan un drum străjuit de un stâlp cu felinar, într-o totală neturburare – Numele poetic al unui liric din sec VI î.Hr. 4) Anotimpul din peisajele lui N.N. Tonitza amintește de zona Vălenilor de Munte, loc unde a locuit, plecând din Mangalia și din Balcicul de altădată, în care omul nu apare, ci numai copaci desfrunziți, iarbă uscată, case, cerul întunecat, nori pufoși, trandafirii. 5) Întemeietorul mitic al creștinismului, pe care N.N. Tonitza l-a pictat la biserica de la Durău ce poartă hramul Bunei Vestiri (var.) – Rodica Maniu – Oraș antic în insula Creta. 6) Carolina Iacob – Culoare predominantă folosită de artist în tablourile „Vase cu maci”, „Câmp de maci”, „Gladiole”, „Teflik”, „Portret-Sclava” (fem.) – Literă arabă. 7) Capitală europeană pe care N.N. Tonitza a avut prilejul să o viziteze la 17 ani (1903), când s-a alăturat grupului de studenți de la „Arheologie”, în excursia condusă de profesorul Grigore Tocilescu, cutreierând și străzile și muzeele din Santa Croce, Pompei, Sorrento, Napoli, admirând Capela Sixtină a Vaticanului, dar și sculptura antică sau din Renaștere – Pictor român care în lucrarea lui Miron Grindea „... și Dobrogea” descrie primul și ultimul proces pe care l-a avut N.N. Tonitza în viața sa, la Balcic, când i-a luat apărarea tătarului Ismail Ebu în fața unui polițai localnic. Evocarea face parte din volumul „Pictori români la Balcic” (Iosif). 8) Creangă – Radu Boureanu – Element de compunere savantă cu semnificația „suflet”. 9) Anastasia Tonitză – Localitate în Franța – Alexandru Rusan. 10) Desen cu tematică socială, reluat de artist și transpus în ulei, în care „personajele formează o masă compactă”, predominând tonurile de ocru și de gri, realizat în 1919 (3 cuv.). 11) Mihai Ispir – Unul dintre numeroasele pseudonime cu care artistul a semnat cronici plastice în revista „Arta română”, în perioada 1908-1911 – Țara de dincolo de Ocean, unde, în 1939, la expoziția colectivă organizată la „Romanian

House”, în cadrul Expoziției Internaționale de la New York, N.N. Tonitza participă doar cu câteva lucrări, neputând fi prezent, fiind grav bolnav (siglă). 12) Țară din Europa, unde N.N. Tonitza întreprinde o călătorie de studii în 1909, vizitând marile orașe și muzee; în regiunea Piemonte pictează în mijlocul naturii, la Veneția realizează peisajul „Veneto” în tonuri difuze verzui-albăstriei, la Ravenna se va instala, chiar în ziua sosirii, cu „șevalet, cartoane și vopsele” în biserica San Vitale, iar la Florența studiază monumentele – Fața medaliei ce înfățișează stema țării. 13) Fluviul care străbate Parisul, pictat, în afara capitalei, alături de „Case vechi” și de o acuarică, cu fluviul la Courbevoie, în 1909 – Orașul din Italia, care a găzduit Bienala a XIV-a la care N.N. Tonitza participă, în 1924, la prima expoziție de pictură.

Vertical: 1) Orașul de la Marea Neagră, situat pe Coasta de Argint, la sud de capul Caliacra (azi în Bulgaria), ce i-a atras pe pictorii Alexandru Satmari, Jean Al. Steriadi, Camil Ressu, Iosif Iser, Nicolae Dărăscu, Rodica Maniu, Nicolae Petrașcu, Ștefan Dimitrescu și alții, dar și pe N.N. Tonitza, cel care, fascinat de peisaj a scris că acesta „ori mă va prăbuși, ori mă va înălța acolo unde nici eu singur nu visasem”. A pictat „Cetatea”, „Margine de crâng”, case, tătăroaice și turcoaice, țigăncușe, orașul în zori, peisaje de vară și de iarnă – Modelul Ali din seria de portrete ale copiilor de turci din Balcic, alături de frumoasele Abibé, Hamidé, Afizé și de Regep, cel cu fesul roșu, „se vor perinda în varii ipostaze, în nenumărate schițe și desene” (Barbu Brezianu). 2) Copilul de tătar Memet, din uleiul pe carton (1935), stând pe un scaun la masă în fața unei scrisori, cu fes roșu pe cap și îmbrăcat cu o haină tot roșie, adâncit în lectură – Pictor român născut la Craiova în 1877, autor de portrete, peisaje, naturi moarte, compoziții, care, împreună cu N.N. Tonitza, Ștefan Dimitrescu și Oscar Han

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											
13											

întemeiază în 1925 „grupul celor patru”, după ce s-au retras din asociația „Arta Română”, organizând până în 1933, anul când a decedat Ștefan Dimitrescu, șase expoziții de pictură și de sculptură (Francisc; 1877-1953) – Ultimele portrete! 3) Comună în județul Dâmbovița – Cel al „unei lumi noi” este tabloul pe care N.N. Tonitza îl face prietenului său, scriitorul Gala Galaction, cu trimitere la cartea acestuia „O lume nouă”, pe care artistul a ilustrat-o – Pictorul francez Edmond...-Jean, cel care-l inițiază pe tânărul N.N. Tonitza, împreună cu Pierre Laprade, în tainele picturii, în atelierul lor de la Paris, în 1909, N.N. Tonitza venind de la München, unde a studiat un an cu profesorul Hugo von Habermann. 4) Codul aeroportului Linkoping (Suedia) – Societatea Română de Microbiologie (siglă) – Compoziția lui N.N. Tonitza de la expoziția organizată la „Maison d'Art” din București, în 1924, unde a prezentat șaizeci de uleiuri și douăsprezece acuarele, remarcându-se: „Pace”, „Bătrânul actor”, „Bocitoarele”, „Obosiții”, tablouri cu soția și cu copiii, privesc de la Vălenii de Munte, flori și nuduri. 5) Acest tip popular – Exasperat „de bestialitatea oamenilor și îndurerat de suferința lor”, așa cum a scris, N.N. Tonitza se alătură celor săraci și umiliți pictând „Femei la cimitir”, „Coadă la pâine”, „Cina copiilor”, „Din viața celor umili”, „Râsplata patriei”, dar și acest tablou al unei fete lipsite de vedere, cu pălărie neagră pe cap și cu mâinile strângând picioarele, îmbrăcată cu o bluză albă, cu un flanel, o rochie neagră, stând pe pat. 6) Studiul de nud reprezentând partea superioară a corpului unei femei, fără brațe și fără cap, stând într-o poziție lascivă pe pat, având o vază cu flori la spate, iar în față, pe masă, o mică vază – La patul acestui copil aflat în suferință N.N. Tonitza a pictat-o pe mamă plângând, neștiind ce să facă (1924). 7) Localul de cult al musulmanilor, pe care N.N. Tonitza îl pictează cât timp a stat la Balceic, în care predomină albul zidurilor exterioare (pl.) – Pieptul stâng care se poate admira în uleiul „Nud de față pe fond verde” (1933), celălalt fiind acoperit de brațul drept. 8) Jean Ursulescu – Economia socială de piață (abr.) – Localitate în Rusia. 9) Mezina pictorului, născută în 1917, ce privește cu ochi expresivi în tabloul cu același nume din perioada 1926-1927, redând „o adolescentă visătoare, cu trăsături fine, o frunte înaltă, bombată, cu părul negru strâns în coc, cu o panglică roșu-stins și cu o eșarfă verde smarald” (Valentin Ciucă). Fetița i-a fost model și în „Katiușa lipoveanca” (1926), sora mai mare, Catrina, e pictată în „Cap de copil”, iar fiul, Petre, în „Micul clown”, „Frații”, „Băiatul florăresei” ș.a.; pe Nina, nepoata, viitoarea actriță Nineta Gusti, a redat-o în „Nina în verde” și în „Portret de fetiță” – Tătăroaica din seria copilelor „cu priviri tainic languroase”, cu o grație naturală – Victor Eftimiu. 10) Culoarea care, alăturată cafeniului, cu discreție „pe fondul mat și ușor ca o pulbere”, scrie Barbu Brezianu, lasă impresia că totul „a fost modelat cu o pensulă mătăsoasă”, fiind vorba despre subiectele alese de pictor din lumea minunată a copiilor (masc.:pl.) – Râu în Rusia. 11) Literă din alfabetul vechi grecesc – Oscar Han – Subtitlul tabloului „În mahala”, ulei pe carton, 1920 (pl.); asemenea locații N.N. Tonitza a pictat la Mangalia, între 1929-1930, ca și pe cel al lui Caramiti, 1934-1936, unde apar tonuri calde, mobilier sărac, pereți, vegetație, făcând abstracție de om. 12) Tabloul ce datează din anul 1924, reprezentând o femeie îmbrăcată în roșu cu picățele albe, aplecată cu acul în mână, lucrând o pânză albă.

Dicționar: IBIC, ASOS, THA, IBOS, NNT, RUNCU, LPI, PTAN, ESBA, ISET, NII.

OAMENI DE ȘTIINȚĂ

Orizontal: 1) Fizician născut la Bârlad, la 19 ianuarie 1890. În peste cinci decenii de activitate didactică la Universitatea „Al. I. Cuza” din Iași s-a afirmat ca un strălucit profesor. În lucrările sale, peste 160, a tratat îndeosebi problemele de electricitate, de magnetism, de optică, de căldură. Lumea științifică a reținut două remarcabile realizări: „Fenomenul” (1921) și „Efectul” (1929), care poartă numele savantului. A determinat valoarea momentului magnetic al Pământului (G), caracteristică fiecărui punct de pe glob, ajungând la concluzia că $M=GR^2$, unde M este momentul magnetic și R raza Pământului considerat ca un dinam omogen cu autoexcitație (Ștefan; m. 22.08. 1972) – „Atomul lui ...” din „Teoria cuantelor”, cursul de fizică-matematică pe care Ion I. Plăcișteanu (1893-1960) l-a ținut la Facultatea de Științe din Iași, în anii școlari 1930-1931 și 1931-1932. A fost membru titular al Academiei de Științe din România. 2) Ramură a matematicii care se ocupă cu operațiile aritmetice, valorile numerice fiind substituite prin litere, domeniu în care s-au remarcat Bogdan Ionescu, la București, Nicolae Luca și Dorian Spulber, la Iași – Scriitor, pamfletar, democrat de stânga și luptător antifascist, născut la Bârlad, la 29.11.1880, tatăl actriței Tantzi, soția medicului Panait Sârbu (N.D.). 3) A doua pasiune a vieții, după medicină, a lui Ioan T. Chiricuță (n. 7 ianuarie 1918, la Bârlad). A donat Muzeului „Vasile Pârvan” din Bârlad foarte multe piese din colecțiile pe care le-a păstrat cu grijă la Cluj și la București, de o excepțională valoare – Cal cu talia mare. 4) Arborele genealogic al acestei familii cu tradiții bârlădene se întinde până în secolul al XIII-lea (26 de generații), din care îi amintim pe Gheorghe, preot, Iorgu, academician, Constantin-Justinian, medic, Francisc, diplomat al unei școli agricole, George-Felix, avocat, istoric și scriitor, Ion, inginer, doctor în matematică, Alexandra, arhitectă – Profesor de drept bisericesc la Facultatea de teologie din Cernăuți (1878-1940). 5) Ioan Gheorghiu – Nimic mai mult – Soția legendarului Manole. 6) Știința care studiază trecutul istoric al omenirii pe baza interpretării urmelor materiale păstrate. Îl remarcăm pe Vasile Pârvan, cu cercetări riguroase la Tropaeum Traiani, la Cetatea Ulmetum, la Castrul de la Poiana, la Histria și la Tomis; pe Vasile Palade, cu cercetarea necropolei Bârlad-Valea Seacă, apoi la Tomești, Bursuci, Ivești, Epurenii; pe Ghenuță Coman, cu descoperiri la Zorleni, Simila, Dodești ș.a. – Iuliu Nițulescu.

ȘTEFAN PROCOPIU
(1890 - 1972)

7) Schița în care este evocat „primul an de viață al lui Ioan T. Chiricuță”, viitorul mare savant, de către Gr. Oprișan, unchiul său, apărută în volumul „Luminișuri”, 1936 – Bârlădeanul născut la 20 iulie 1875, unul din frații poetului George Tutoveanu, absolvent al Liceului „Codreanu” în 1893 și apoi licențiat în matematică, la Universitatea din București. În 1906 susține examenul de licență în Drept la Facultatea din București, devenind avocat. În 1914 susține examenul de doctorat în drept, la Universitatea din Paris. În timp ce se afla în capitala Franței, a fost chemat în țară de ministrul Spiru Haret și numit, împreună cu alt bârlădean, Constantin Litzica, profesor al Prințului Carol. Devine, prin concurs, profesor de drept civil al Facultății de drept din Oradea (1921-1934) și apoi al celei din Cluj (1934-1936). A elaborat 12 volume de matematici pentru școlile secundare și 9 de drept civil, studii și cercetări juridice (Bogdan; m. 1951). 6) „Comisia Națională de Statistică” (siglă) – Neamuri – Zeul soarelui în străvechiul Sumer. 9) Zoolog canadian (1913-2006) – Nicolae Enache – Țară din America de Nord unde medicul Iuliu I. Nițulescu s-a specializat în probleme de igienă, boli de nutriție, de tuberculoză și biologie marină timp de doi ani, cât a durat bursa obținută de la „Fundatia Rockefeller”, între 1927-1929 (siglă). 10) Poezii lirice de preamărire – Traian Nicola – Steag turcesc al demnitarilor turci (od.). 11) Mihai Iordache – Fostul absolvent al Liceului „Codreanu” (1925-1932) și al Facultății de medicină din București (1932-1938). A lucrat la Spitalele „Filantropia” și „Colțea”, la Maternitățile „Polizu” și „Giulești”. A fost profesor la Facultatea de medicină. A elaborat filme științifice medicale, în specialitatea sa. Una din clinicile la care a funcționat, îi poartă numele (Panait; 1914-1983) – Savantul a cărui pasiune

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13
2												
3												
4												
5												
6												
7												
8												
9												
10												
11												
12												
13												

pentru chimie s-a declanșat de pe băncile Liceului „Codreanu” din Bârlad, ajuns în ierarhia universitară până la decan al Facultății de chimie industrială. Este autorul lucrărilor „Problema carburanților lichizi” și „Transformări chimice ale polimerilor” (Mihai; 1899-1982). 12) Un oarecare – Departament (abr.) – Juristul născut la Bârlad, la 15 ianuarie 1892, într-o familie de boieri moldoveni, înrudită cu Alexandru I. Cuza, colaborator apropiat al acad. Constantin Hamangiu, alt bârlădean, laureat al Premiului „Gheorghe Asachi”, la 10 iunie 1927, de către Academia Română pentru lucrarea „Studii de drept civil comparat” (George). 13) „... integro-diferențiale”, teza de licență a matematicianului Emanoil-Ernest Gaiu, susținută în 1930. În perioada studiilor liceale la Bârlad, împreună cu colegii săi, Cezar Coșniță și George Theiler, viitori matematicieni, a scos revista „Matematică bârlădeană”, editată în cadrul Societății literar-științifice „Stroe S. Belloescu” – Insulă în Polinezia.

Vertical: 1) Farmacistul (n. 26 august 1915, la Bârlad) care, lucrând după al doilea Război mondial la Sanatoriul Bârnova (Iași), a introdus tehnica de preparare a perfuziilor cu P.A.S. (acid para-amino-salicilic), ce avea acțiune antituberculoasă. A fost titularul catedrei de Merceologie medicală a Facultății de farmacie a I.M.F. Iași. Este autorul a trei inovații în domeniu: „Aparat de distilat apa pentru mediul rural”, „Malaxor pentru receptură” și „Motor pentru aerosol fără gresaj cu ulei” (Alexandru) – Știința care studiază structura proprietăților substanțelor precum și transformările pe care ele le suferă prin regruparea atomilor componenți, domeniu în care s-au remarcat Gheorghe Huidovici, Mihai Dima, Vasile Th. Cerchez, Radu Ralea, Traian Idriceanu, Tatiana Lixandru, Traian Nicola, Gheorghe Luca, Mihai Nicu ș.a. 2) Raluca Lungu – Institutul ieșean unde Constantin Hristea a frecventat cursurile între 1915-1919, devenind unul dintre primii crescători de albine din țara noastră; pentru lucrarea „Stupăritul” (960 pg.) este premiat de Academia Română. Același institut, dar la București, l-a absolvit și Gheorghe Pricop, devenind specialist în irigații, experimentând metodele sale în Bulgaria, Franța, Anglia, Polonia. 3) Urmă adâncă lăsată în pământ de șiroaie – Biolog născut la 6 iulie 1912, la Bârlad, profesor la Facultatea de științe naturale, autorul unor lucrări de valoare în domeniul zoologiei studiind stavridul, crapul, obletul și peștii teleosteeni (Gheorghe) – Sandu Ene. 4) Medicul Theodor, cel care a înființat Secția de chirurgie a Spitalului „Bârlad și Elena Beldiman”, având ca deviză permanentă: „iubirea față de bolnavi și mila față de suferința lor”, a predat obiectul IGIENĂ la Școala Normală „Principele Ferdinand” din Bârlad și la Liceul „Codreanu”. A publicat „Analele spitalului” pe anii 1892, 1893, 1897, 1898, 1899-1903 (1854-1934) – Popor slav. 5) Bineînțeles (înv.) – Localitate în județul Satu Mare – Matematicianul pe care l-a preocupat teoria elasticității, devenind în timp, la Universitatea ieșeană, specialist în Mecanică teoretică. A studiat problema torsiunii unei bare prismatice, compusă din două materiale elastice ortotrope omogene (Anton). 6) Prefix utilizat în fizică – Simbolul chimic al aluminiului – Tipografia din Bârlad care a editat „Semănătorul”, prima publicație locală, apărută la 27 septembrie 1870, director: prof. Ioan Popescu, redactor principal: prof. Ștefan Neagoe; apăsarea săptămânal, în fiecare duminică, în 4 pagini, de format 39x24 cm., cu 30 de bani numărul, până la 19 septembrie 1876. 7)

Iacov Antonovici – Istoricul care a scris despre domnitorii Moldovei, Ștefan Tomșa, Vasile Lupu, Dabija-vodă, Barnovschi, Gheorghe Duca ș.a. (Constantin; 1902-1980) –, „Biblioteca pentru toți” (siglă). 8) Fostul profesor de Limba latină și de Limba română la Liceul „Codreanu” (1866-1893), cu doctorat în drept și științe romanice, cu teza „**Romanitas populi inter fluvium Tisa, Danubium et Mare Ponticum**” (Romanitatea poporului dintre Tisa, Dunăre și Marea Neagră), susținută la Roma în limba latină, prezent fiind Papa Pius al IX-lea și peste 170 de cardinali, teologi și istorici. Este autorul unei **Gramatici a limbii române** pentru elevii claselor gimnaziale, în zece ediții, apărute între 1869-1883 (Ștefan; 1838-1897) – Tiberiu Ursu. 9) Cronicar moldovean al cărui „Letopiseț al Țării Moldovei”, subintitulat „de la zidirea lumii până la 1601 și de la 1709 la 1711”, a fost editat în 1976 cu un studiu introductiv, note, comentarii, indice și glosar de I. Lăzăreanu și Constantin A. Stoide. Prefața a semnat-o Gheorghe Ivănescu. Ultimii doi sunt legați de școala bârlădeană (Nicolae) – Ștefan Negură – Dumitru Ivănescu. 10) Dădăcă la copii – Estados Unidos (SUA, în limba spaniolă) – Dimitrie Onciul. 11) Moștenire (inv.) – Ramură a mecanicii care studiază echilibrul corpurilor sub acțiunea forțelor asupra căreia s-a aplecat Anton I. Radu împreună cu studiul Dinamicii pe care le-a tratat în cele două volume de „Probleme de mecanică”, alcătuite din 20 de capitole. 12) Râu în județul Sibiu – Chimistul care în activitatea sa de cercetare a abordat sinteza, caracterizarea și procesarea copolimerilor filabili, bilanțuri de mediu ș.a., fiind autorul a multor brevete după care s-au produs fire tubulare tehnice pentru irigare individuală, adezivi speciali pentru metale, membrane tubulare ș.a. (Mihai) – Cu dragoste de oameni. 13) Continuator al Școlii de fiziologie a lui I. Athanasie, această personalitate a lumii medicale ieșene (fost elev al Liceului „Codreanu” din Bârlad, promoția 1905), a fost creatorul disciplinelor Chimia fiziologică și Fizica medicală, academician. A introdus în Parlamentul țării, cât a fost deputat, „Legea sanitară” (1932-1933) prin care Stațiunea Slănic Moldova este transformată în „Institut balneo-climateric” (Vasile; 1885-1980) – Filolog român, editor de texte românești vechi, bibliograf, organizator și director al Bibliotecii Academiei, a publicat în 1883, în „Columna lui Traian”, descoperirea profesorului Ștefan Neagoe a textului manuscris a unui codex scris jumătate în limba română și jumătate în limba slavonă, copiat în anul 1620 de popa Ion Românul (Vlahul) din satul Sânpetru (Hunedoara), care este o culegere de texte populare ce cuprinde Alexandria, Albinușa, Rojdanicul și Floarea Darurilor. Codicele a intrat în literatura română sub numele de „Codex Neageanus”. În anul 1903 îl angajează pe Vasile Pârvan la catalogarea manuscriselor, la Biblioteca Academiei (Ioan; 1856-1935).

Dicționar: UTU, HOAR, TUI, ANU, OBTA, OAR, PRA, EEUU, HEU.

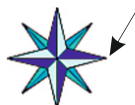
TITLUL

(Rebo metagramă: LXXX + XXT + XXX + TXXXX = 6, 2, 7)

O

D

i

PRESA BÂRLĂDEANĂ

Orizontal: 1) *Revistă literară apărută, bilunar, la 1 ianuarie 1919, sub conducerea unui comitet alcătuit din George Tutoveanu, Vasile Voiculescu, Tudor Pamfile și Mihai Lungianu, ultimul număr datat 1 noi. – 15 dec. 1919, în total 14. Au colaborat cu versuri: V. Voiculescu, I.U. Soricu, G. Tutoveanu, V.I. Popa, Zoe G. Frasin; cu proză: M. Lungianu, D. Iov, T. Pamfile. Au fost publicate două scrisori, una a lui I.L. Caragiale către Lupu Kostache, referitoare la reprezentarea piesei „O scrisoare pierdută” în 1912, și alta a poetului Andrei Naum, mort la Mărășești în 1917. În 2009 Academia Bârlădeană a tipărit o ediție anastatică a revistei într-un volum la Editura „Sfera” (2 cuv.).* 2) *Publicație săptămânală, editată începând cu 10 iulie 1899, la Tipografia „Progresul” din Bârlad. În cele 16 numere (ultimul la 30 octombrie 1899) au apărut „articole de orientare, de literatură, cugetări, corespondență”; prețul era de 4 lei – Ziar independent, de opinie, informație și atitudine. Primul număr a apărut la 23 aprilie 1993: „S-a vrut a fi continuatorul modern al vechii publicații cu același titlu, fondată la Bârlad în anul 1933, în „Tipografia Frații Chiriac”. Ultimul număr, 100, din aprilie 1995 consemnează faptul că publicația „a oferit paginile sale exprimării opiniilor celor mai diverse categorii socio-profesionale în contextul transformărilor structurale declanșate care au antrenat dramaticele probleme existențiale”.* 3) *Titu Maiorescu – Piesă de decor în poezia „La vatra veche”, de Al. Vlahuță – Poezie de G. Ursu apărută în revista „Scrisul Nostru”, anul I, nr. 3, martie 1929, p. 7. În anul 2012, sub egida Academiei bârlădene, se tipărește ediția anastatică a revistei pentru perioada 1929-1931.* 4) *Unul din membrii colectivului redacțional al Revistei Matematica bârlădeană, apărută lunar, începând din februarie 1926, până în 1930, sub egida Societății „Matematica bârlădeană”, înființată în 1921 de profesorii Cezar Ursu, Ștefan Negură, N. Martiniuc și N. Gaiu și de elevii cu înclinații spre această disciplină școlară. Revista a apărut la Liceul „Codreanu” – Ziar independent, bilunar, apărut la 1 ianuarie 1935, condus de învățătorul P. Strat-Delatutova, publică beletristică de factură populară: Ion Creangă, Moș Ion Roată și Unirea; I.L. Caragiale, La hanul lui Mânjoală; sonetul „Mărire vouă”, de G. Tutoveanu ș.a. În articolul-program, ziarul „revendică drepturile noastre sfinte uzurpate de conducătorii perindați la cârma țării”.* 5) *Vârste – Împreună cu Iacov Antonovici publică în 1909 „Tipografiile, silografiile, librăriile și legătoriile de cărți din Bârlad” în care prezintă revista semănătoristă „Paloda literară” (20 ian. – 28 dec. 1904, în total 12 numere, ultimul dublu). Pot fi citite versuri semnate de D. Nanu, Corneliu Moldovanu, G. Tutoveanu, Cincinat Pavelescu; proză de I.A. Bassarabescu, S. Teodorescu-Kirileanu; traduceri din Corneille, Maupassant ș.a.; alți colaboratori: Delavrancea, Elena Văcărescu, Ion Adam, Artur Gorovei, Emil Gîrleanu (Grigore).* 6) *Revistă a elevilor de la actualul Liceu teoretic „Mihai Eminescu”. Primul număr a apărut în anul 1969, „ca expresie fidelă a râvnii școlarești, cu febrilitatea ei caracteristică – grea dar și plăcută” (2 cuv.). De menționat că la același Liceu mai*

apare revista de astronomie „Pași spre infinit”, coordonator prof. Ioan Adam, unde subsemnatul susține rubrica „Astrorebus”. 7) Hidrocarbură saturată – Râu în Lituania. 8) Istoric literar ieșean de sorginte bărlădeană, care publică în revista „Academia bărlădeană” nr. 4(25), 2006, p. 8, prezentarea volumului 6 (R – Z) din monumentală lucrare a profesorului Traian Nicola „Valori spirituale tutovene. Bibliografii”, ce „încununază o muncă de peste patru decenii de travaliu”, cuprinzând în 3555 de pagini, 480 de personaje, care au activat pe acest tărâm sud-molodovean. La volumele 2-6 am fost redactorul celor scrise de fostul meu profesor de chimie, plus diriginte (Olga) – Traian Demetrescu – „Asociația Internațională pentru Dezvoltare” (siglă). 9) Publicațiile periodice ale spitalului „Beldiman și Elena Beldiman Bârlad” apărute prin grija medicului Theodor Cerchez în perioada anilor 1892-1898 și vizau „toate observațiile clinice necesare celor care fac lucrări medicale speciale” – Alexandru Andrițoiu – Personalitate istorico-literară a satului Cârja-Fălciu prezentată de Ion N. Oprea într-un medalion publicat în nr. 3(44), 2011, al revistei „Academia bărlădeană” (Paul). 10) Rând – Semnatarul rubricii „Graiul revistelor” din „Graiul Nostru”, revistă literară, apărută în perioada: aprilie 1925 – iulie-decembrie 1927, condusă de George Tutoveanu. Evocând tradiția revistelor bărlădene, începând cu „Paloda” și „Făt-Frumos”, apare în noiembrie 1925 un număr special (9-11), cu prilejul aniversării unui deceniu de la înființarea Societății „Academia bărlădeană” de către George Tutoveanu, Tudor Pamfile și Toma Chiricuță. Autoarea prezintă număr de număr revistele „Răsăritul” (nr. 1), „Zări senine”, „Bistrița”, „Miorița” (Galați), „Clipa” (București; nr.2), „Salonul literar” (Arad; nr.3), „Revista Moldovei” (Botoșani), „Cele Trei Crișuri” (Oradea), „Transilvania” (Sibiu) ș.a.m.d., iar în nr. 7-8/1925 publică poezia „Integrare” (Lieana) – Jean Roșca. 11) Element chimic din Tabloul lui Mendeleev – Coautor al lucrării „Publicațiile periodice românești”, București, 1913, în care este amintit ziarul „Vocea Tutovei”, al cărui prim număr a apărut în mai 1891 până în 1908. Cei care scriau la ziar erau animați de simțământul naționalismului ca și predecesorii lor de la ziarele „Semănătorul” și „Paloda”. În numărul 32 din 17 octombrie 1904, George Tutoveanu se destăinuie: „La 15 martie anul acesta ... am întemeiat revista „Făt-Frumos” cu gândul ca aceasta să devină locul de înfrățire al tuturor acelor care cred cu temeinicie în puterea de viață a neamului nostru...” (Nerva). 12) Bădie – Unul din redactorii foii săptămânale, „Semănătorul” (27 sept. 1870 – 26 mai 1874 și 23 mai – 19 sept. 1876), care și-a propus să contribuie la „deșteptarea conștiinței naționale” și la „luminarea opiniei publice”. În numărul 28/1871 e publicat anunțul privind serbarea de la Putna, în care au fost implicați printre alții, Mihai Eminescu și Ioan Slavici. Alți redactori: Ștefan Neagoe, I.C. Codrescu, I. Pop-Florantin, Ioan Popescu ș.a. (Panaite).

Vertical: 1) Unul din pseudonimele Elenei Farago, poeta născută la Bârlad, cu care a semnat în revista literară „Făt-Frumos”, chiar în primul an de apariție, 1904. Revista a apărut sub direcția lui Emil Gîrleanu, George Tutoveanu, Dimitrie Nanu, Corneliu Moldovan, Ion Adam și Athanase Mîndru, până la 1 februarie 1906 – Numele cu care a semnat poezie și cronică literară soția lui George Tutoveanu, Zoe, rudă cu poetul-matematician Ion Barbu, în revistele bărlădene: „Florile Dalbe”,

Noapte de vară, „Freamătul”: Flori albe în nemărginit, „Graiul Nostru”: Pe același drum, „Scrisul Nostru”: Zări de primăvară. 2) Revistă politică, literară și de cultură generală, bilunară, începând cu 1 ianuarie 1945, până în august 1947. Publicația, de atitudine democratică, a oferit cititorilor versuri, proză, eseuri critice, medalioane, interviuri și note bibliografice. Poetul Cezar Drăgoi a inițiat o serie de interviuri cu Tudor Arghezi, Eugen Relgis, Isaiia Răcăciuni, Camil Baltazar; Gala Galaction ș.a. referitoare la poezia contemporană, la expresia artistică și la funcția socială a artei. Au mai colaborat: Mihai Beniuc, G. Ursu, George Nedelea, Ion Th. Ilea ș.a. – Actul istoric de la 24 ianuarie 1859 comemorat în paginile revistei „Academia bârlădeană” în numărul 1(30), 2008, de la coperta 1 până la p. 11, evidențiind meritele lui Al.I. Cuza la întregirea statului român. Se vede imaginea casei natale din Bârlad, bustul domnitorului, creație a sculptorului local Dorinel Filichi, statuia dezvelită la 22 martie 2008 în Piața centrală a orașului, creație a sculptorului Paul Vasilescu; este redată „Bibliografia Cuza”, o evocare a Doamnei Elena, soția domnitorului, creații folclorice, poezia „Cuza” de Al. Macedonski, Diploma de bacalaureat, Ceasul domnitorului și rânduri despre primul monument din țară înălțat în amintirea ilustrului domnitor în satul Grivița, în apropierea Bârladului ș.a. 3) Puse în cort! – Revistă editată de Cercul de creație literară și presă de pe lângă Clubul elevilor; care a evoluat „în atmosfera imprimpată de cunoscutul roman al scriitorului de origine bârlădeană, Constantin Chiriță”, condusă de poetul Cristian Simionescu din 1983. Începând cu nr.11/1989 revista devine „Pagini de jurnal”, deoarece scriitorul fugise din țară. 4) „Steagul...”, continuatorul ziarului „Părerii tutovene”, apărut la 7 noiembrie 1949 ca organ al Comitetului județean și al Comitetului provizoriu Tutova. Ultimul număr e datat: 26 noiembrie 1958. În paginile acestui ziar, subsemnatul a

1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
2											
3											
4											
5											
6											
7											
8											
9											
10											
11											
12											

debutat în lumea enigmelor la 14 septembrie 1957 cu un aritmogrif geografic, pagina a doua – Derivat din numele Ion – Dimitrie Cantemir. 5) Orașel în Rusia – „Curtea permanentă de arbitraj” (siglă) – Munte în Italia (864m). 6) Revistă enigmistică născută din pasiunea și seriozitatea membrilor Cercului rebusist „Alb și negru”, apărută la 5 iulie 1978. Cu același titlu a apărut un ziar în 1991, anul I, nr. 1, ianuarie-februarie, un singur număr scris în totalitate de subsemnatul, în patru pagini care cuprinde textele literare: „Un gând la 15 ianuarie – Mihai Eminescu”, „Kennigar sau enigma islandeză”, „Joaca”, curiozități, 4 careuri și 13 enigme, umor, caricaturi, epigrame. Preț: 10 lei. Și tot sub acest titlu apare de 4 ani un supliment enigmistic editat de revista „Academia Bârlădeană”, ajuns la numărul 20 (iunie a.c.), care se adaugă peisajului rebusist alături de revista „Alb și negru” – Șuietul locomotivei. 7) Localitate în Elveția – Prozatoare din Bârlad care în „Graiul Nostru”, an. II, nr. 4, aprilie 1926 publică un „Portret” psihologic, iar în nr. 7 – 12, iulie – decembrie (ultimul), pastelul în proză „Jocul florilor” (Mia). 8) Dumitru Eremia – „Suflu vital” în mitologia indică – Ante Christum (abr. lat.; 2 cuv.). 9) Ziar conservator apărut în octombrie-noiembrie 1902, 5 numere pe timpul alegerilor; redactori: maiorul Pruncu și Lupu Kostache, la tipografia G. V. Munteanu – Râu în China. 10) District în Cehia – Soțul Floricăi din schița „Părul tantei Lina”, de Vasile Damaschin, apărută în „Graiul Nostru”, an. III, nr. 3-4, martie-aprilie 1927 – Didița Antonescu. 11) Vârf în Bucegi! – „Încă de la 1 aprilie 1924 a început să apară în orașul nostru o îndrăzneță revistă, condusă de către un grup de intelectuali, fii ai Bârladului. Numele revistei subliniază gloria orașului de altă dată, iar rostul ei este de a face să pătrundă cultura cât mai adânc în masele poporului”, se menționa în presa locală. Printre colaboratori: Iacov Antonovici, Episcopul Hușilor, D. Iov, Al. Lascarov-Moldovanu, A. Mîndru, Ion Gr. Oprișan, George Pallady, Vintilă Russu-Șirianu, George Tutoveanu ș.a. (3 cuv.). 12) Denumirea italiană a literei „l” – Emil Neagu – Poet, istoric literar, profesor, a debutat ca elev în revistele bârlădene „Răzeșul”, „Graiul Nostru” și „Scrisul Nostru”, la ultima fiind și redactor. A colaborat la „Avânturi culturale”, „Lumina”, „Păstorul Tutovei”, „Paloda”, „Școala bârlădeană”, „Vocea Tutovei”, „Prometeu descătușat”, publicații din urbea natală, cu versuri, cronici literare și medalioane (G.G.).

Dicționar: ITUL, IRO, ELIA, ANET, ATIN, AOM, LOUN.

ARITMOGRIF

7	2	1	1	11	1	12	13	9	11	7	2	10	14	15	2	13	3
9	16	8	10	17	9	14	6	1	16	1	16	4	16	8	8	6	6
A₁	C₂	A₁	D₃	E₄	M₅	I₆	A₁	B₇	A₁	R₈	L₉	A₁	D₃	E₄	A₁	N₁₀	A₁
12	4	5	8	8	1	2	10	6	8	7	6	12	16	3	5	4	10
1	1	1	18	4	11	1	18	11	4	18	10	18	11	1	1	1	18

VERTICAL: Scriitori români.

UNICAT ÎN ROMÂNIA!

Fantezie

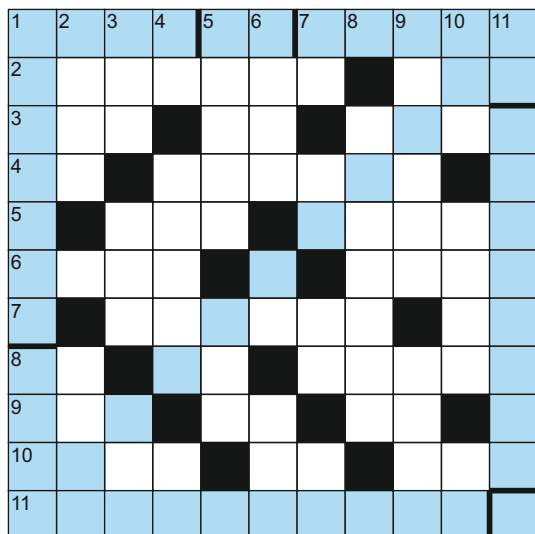
ORIZONTAL: 1) ... 2) Atributul unui ștrengar (pl.) - Vine doar uneori la întâlnire. 3) Dovadă scrisă - Lor nu le lipsește nimic - Cer senin. 4) Lovită din margini! - Mod de a cheltui. 5) Trece muntele (var.) - Om de încredere. 6) Deosebit de dulce - Țin boabele pe arac. 7) Caleașcă ungurească - Trup gol! 8) Ruptă din raf! - Inima creolei! - Copac din familia paltinului. 9) Codul aeroportului Oil City (SUA) - Îndemn pe padină! - Trecute prin ciur! 10) Ban de-al nostru (dim.) - Tăcută în sine! - Adună recolta. 11) ...

VERTICAL: 1) ... 2) Salvare la potop - Tare ca oțelul. 3) Trecute la comune (sg.) - Disputa regilor - A pune mâna. 4) Umplu sacaua! - Face legătura cu colectorul mașinii electrice - Tren gol! 5) Spus fără nicio îndoială (var.) - Legătură pe fir. 6) A nu izbuti - Act ce lipsește! - Locul nostru în popor. 7) Întoarce oferta pieții! - Drac gol! - Femeia din deal! - Dus în spate! 8) Niște ecouri. 9) O născocire - Dovada îmbolnăvirii aparatului respirator. 10) Baltă din unele regiuni - Colecție de documente - Păstrate-n mapă! 11) ...

Dicționar: OIL.

P.S.: Pe manșeta careului veți descoperi organizația unicat în România, iar pe diagonala rasterată generosul nume al acesteia.

Nelu VASILE, Turburea, Gorj

CARTE DE VIZITĂ

(5, 7)

Aflați prin anagramare titlul revistei bărlădene pe care Anita o citește cu interes.

ANITA TARASOV

ARTIZANII

ORIZONTAL: 1) Cu dragoste față de oameni (fem.) – Neamuri, origini. 2) ... – Plin de apă. 3) Exprimă aprobarea – ... 4) Vase plate din care se mănâncă – Crustaceu. 5) Ziua trecută – Corp ceresc. 6) Posedă – Capăt de alee! 7) Măsură de suprafață – Localitate în județul Gorj. 8) ... – Depozite de lapte. 9) Vorbă spusă pe fir – Dumnezeu unic al Islamului – Icar! 10) ... 11) Specialist în interpretarea unui text filologic – Pasăre din țările calde asemănătoare cu barza, cu ciocul lung și curbat în jos.

VERTICAL: 1) Strâns legat – ... 2) ... – Atribuție. 3) În acest loc (reg.) – Glas. 4) Canoe simplu! – ... – Capăt de ogor! 5) Specie de iarbă cu spic ramificat – Plăcile gradate de la aparatele de radio. 6) Aur, în vechime – Timp istoric – Suprafață agricolă. 7) Frumos, drăguț, în limbajul copiilor – Munți în Namibia (2484 m). 8) Puiul caprei – ... 9) ... – Nota bene (abr.). 10) Artilerist – Animal mic și țepos. 11) Ediție prescurtată – Figură geometrică – Zeul dragostei la romani (mit.).

Dicționar: AOR, AUAS.

*

Notă: În coloanele rasterate sunt îngrijlați cei care au făcut și fac să apară revista ce o veți descoperi de la 1-12 (2 cuv.):

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11
1				5					6	4	
2											
3											
4						11				3	
5											
6											
7					9	1				12	
8											
9			7		8						
10											
11						10				2	

Aritmogrila

ORIZONTAL: 1) Prefix pentru opt. 2) Cadavru de animal. 3) A i se întâmpla ceva neplăcut. 4) Poet ungur (János; 1817-1882).

VERTICAL: 1) „Sudden Phase Anomalies“ (abr.). 2) Graniț? (pop.). ă (pop.). 3) Persoană rea și cicălitoare (fam.). 4) Convoi de vagoane trase de locomotivă (reg.). 5) Aproape mov! – Igrec.

*

Citind literele în ordinea lor numerică, veți afla titlurile celor două reviste ce apar sub egida Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza“ din Bârlad: 5, 7 și 6.

	1	2	3	4	5
1					
2		18	13	4	7
3		9	10	5	14
4					
5					
6					
7					
8					
9					
10					
11					
12					
13					
14					
15					

CRIPTOGRAMĂ

C	A	E	A	C	I	N
S	D	J	E	P	O	A
A	U	R	R	I	R	A
T	R	O	S	I	N	C
O	C	N	L	E	U	R
A	E	O	L	Z	Â	L
P	R	„E	A“	B	A	D

Pornind din caseta rasterată și urmând o anumită cale, veți afla instituția sub egida căreia apare revista de cultură și viață intitulată sugestiv „Viața noastră“: 4, 2, 6 ,8, 1, 13,,5,4“, 6.

ARITMOGRIF

			5	6	V ₁	3	9		
10		2	17	3	I ₂	11	12	9	3
		11	12	13	A ₃	7	9	12	
9		8	2	7	T ₄	2	3	5	
			9	11	A ₃	13	3		
			2	16	N ₅	3	4		
	2	6	5	10	O ₆	8	3	8	12
11	2	1	2	3	A ₃	5	18	8	15
	9	6	11	6	S ₇	15	5	9	6
16	3	11	3	T ₄	15	3	5	12	
	10	3	R ₈	2	5				
	6	11	Ă ₃	8	12				

Înlocuind cifrele cu literele corespunzătoare, veți descoperi pe coloanele orizontale numele a 12 colaboratori ai revistei de pe verticala rasterată.

DEZLEGĂRI

ALEXANDRU IOAN CUZA: BARLAD – PAPINA – A – RUGINOASA – L – RI – CIVIL – ISAC – BARA – OCEI – IDA – OCA – ARHIVE – UZ – SOLESTI – AMAN – IVELA – TUN – MAI – ETE – SAVEL – RO – LS – NIT – ESEININ – U – IA – AS – CUE – E – POP – SPIRU – GPS – ANINEANU – FRAC – SULTANA – BOICU. *Geografică:* RUGINOASA (orgă + nai + fus). *Colaborator apropiat:* ALECSANDRI (delfin + caras). *Copertă literară:* MOȘ ION ROATĂ ȘI UNIREA. **VICTOR ION POPA:** BARLAD – BIRLIC – OSTAS – GRIVITA – EP – LEAHU – SMIL – MATEI – ITI – ACI – ASEA – STEFAN – N – IA – OTA – TB – RE – BATAIA – COCIAS – O – RN – NORD – LIC – CIUTA – R – ESI – U – AR – ALECU – TEI – NIL – ILARIE – RA – ENESCU – SIMION – TACHE – RUSANDA. **CEZAR IVĂNESCU:** NAUM – NICOLA – A – ELIADE – ORADEA – GB – MUGUR – NONA – RAVARU – AGAPE – UNA – ARABI – TAO – ISI – ARI – AA – R – CAINE – UEHL – HA – A – LOGOS – AUREL – NOICA – TURN – LI – DSUE – CER – IMIT – IT – NGOI – ETICA – DINTAR – HZ – COT – ALBA – BOTOSANI. *Cronogram:* 1968. **ACADEMIA BÂRLĂDEANĂ:** TASCA – NICOLA – URSU – SAVESCU – DO – BOTEANU – G – ONU – PR – N – MIU – R – GOROVEI – NS – ROSIE – SONET – MELOS – ECVID – OV – RASCU – SIP – TEI – NEO – ATTA – ANTI – MUGUR – S – STANCA – GRUIA. **N.N. TONITZA:** BARLAD – JIANU – ALUPI – GURLI – LINISTE – IBIC – C – C – TOAMNA – U – ISUS – RM – ASOS – CI – ROSIE – THA – ROMA – ISER – T – RAM – RB – PSIHO – AT – IBOS – B – AR – COADALAPAINA – H – MI – NNT – SUA – ITALIA – AVERS – SENA – VENETIA. **OAMENI DE ȘTIINȚĂ:** PROCOPIU – BOHR – ALGEBRA – COCEA – S – ARTA – NONIUS – TASCA – SESAN – C – IG – H – ATAT – ANA – ARHEOLOGIE – IN – OAZA – IONESCU – CNS – RUDE – UTU – HOAR – NE – SUA – B – IMNURI – TN – TUI – MI – SARBU – DIMA – ICS – DEP – DOCAN – E – ECUATII – ANU. *Titlul:* OAMENI DE ȘTIINȚĂ (lamă + nit + est + țintă). **PRESA BÂRLĂDEANĂ:** FLORILE DALBE – AURORA – ECOUL – TM – SOBA – TU – L – MICU – ÎNAINTE – ANI – CRETU – A – ARIPI TINERE – A – ETAN – NEMAN – RUSU – TD – AID – ANALE – AA – LEU – SIR – LUNCA – JR – IRIDIU – HODOS – NEICA – ARMASU. **UNICAT.** CASADEAJUTO – DRACOSI – RAR – ACT – AU – AZUR – LA – PRADUI – E – R – SEA – CIRAC – AMAR – A – TECI – B – HINTEU – TP – RF – EO – ARTAR – OIL – DI – IU – O – LEUT – CU – SAC – IRANOISNEPA (Casa de Ajutor Reciproc a Pensionarilor Bârlad; Elena Cuza). **ARTIZANII:** UMANA – GINTE – NICOLAIE – UD – IHI – BOGDAN – TALGERE – RAC – IERI – ASTRU – T – AU – E – EE – B – AR – ISVARNA – NOVAC – UGERE – ALO – ALAH – IR – S – COLOSENCO – EXEGET – IBIS. **P.28:** OCTO – STARV – PATI – ARANY (Viața noastră, Crypto). *Criptogramă:* CASA DE AJUTOR RECIPROC A PENSIONARILOR „ELENA CUZA” BÂRLAD. *Aritmogrif:* NOVAC – MIHAI LUCA – LUPAȘCU – CRISTIAN – CLAPA – IGNAT – ION MORARU – LIVIA ANDREI – COLOSENCO – GALATEANU – MARIN – OLARU.

Lector: Ritta Mintiade
Coordonatorul colecției: Serghei COLOȘENCO
Culegere text: Constantin Romete
Tehnoredactare: Bogdan Artene

Apărut: iulie 2016
Editura SFERA
Str. C. Hamangiu nr. 15
BÂRLAD

ISBN 978-606-573-436-4

Tipărit la S.C. IRIMPEX S.R.L. Bârlad – Tel./Fax: 0335 425302

**Plachetă apărută sub egida
Casei de Ajutor Reciproc a Pensionarilor „Elena Cuza”
Bârlad**